

Битовите отпадъци и парите на данъкоплатците

Митко Кунчев

Как се събират и харчат парите за чистота?

Грижата за чистотата на всяка община се осъществява чрез три услуги: събиране и транспортиране на битовите отпадъци; третиране на битовите отпадъци и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване. Всяка от тези услуги се извършва чрез множество конкретни дейности.

В края на всяка година в общината се изготвя справка за разходите за почистване през следващата календарна година. На базата на данните от нея се изготвя план-сметка, в която детайлно се посочва за всяка от услугите, какви са разходите и как ще бъдат осигурени съответните приходи. План-сметката е по образец на министерството на финансите. В нея се посочват сумите от двата основни източника на финансиране: такса за битовите отпадъци, която се събира от жителите на общината и други източници (общо 10 вида).

Пример: Ако необходимата сума е 20 000 000 лева и общината е осигурила от „други източници“ 8 000 000 лева, то останалите 12 000 000 лева трябва да бъдат събрани от жителите чрез такса смет.

Как се определя такса смет за всеки жилищен и нежилищен имот в община Русе е описано в Наредба 16 за определянето и администрирането на местните такси, цени на услуги и права на територията на община Русе. Важно е да се отбележи, че тази наредба предвижда активна роля на кмета при определянето и изменението на местните такси. Той е длъжен да внася в общинския съвет анализ на прилаганите такси и цени на услуги не по-малко от веднъж годишно. Анализът задължително съдържа:

1. оценка доколко съществуващите такси и цени отразяват измененията в разходите или пазарната цена;
2. оценка на потребностите от предоставяне на услугите;
3. информация за привлечени средства от проекти, донорски програми, дарения и завещания;
4. препоръки за подобряване на администрирането и събираемостта на таксите.

При необходимост общинският съвет променя размера на местните такси и цените на услугите, т.е. таксата за битовите отпадъци трябва да се актуализира всяка година, така че да покрива разходите.

Сегашният размер на промилите, чрез които се пресмята таксата за битови отпадъци, е определен през 2011 г. Както се вижда кметовете и общинските съвети 13 години не са спазвали Наредба 16, допуснали са разликата между реалните разходи и приходите от таксата да нараства постоянно. До 28.10.2019 г. кмет е бил Пламен Стоилов, а след тази дата, вече 5 (пет) години – Пенчо Милков. През 2020, 2021, 2022 и 2023 година той, в нарушение на Наредба 16, не е внасял описания по – горе анализ в общинския съвет и не е предлагал да се промени таксата за битовите отпадъци. Единственият изход, според кмета, сега е вдигането на таксата за битови отпадъци за жилищните имоти с около 70 % за град Русе. За селата Николово, Сандрово, Семерджијево, Хотанца и Ястребово планираното увеличение е с повече от 100%. Опитът да се обоснове скока на таксата за битови отпадъци, с промяната на други цени и минималната работна заплата за повече от десет години, само доказва виновното бездействие на институциите. За нежилищните имоти не е предложено размерът да нарасне. Една от причините за това е, че ако се увеличи таксата на фирмите, те от своя

страна ще вдигнат цените на услугите и на стоките и така русенци ще пострадат финансово!

Пример: Ако имате жилищен имот в Русе с данъчна оценка 50 000 лева, то сега плащате такса за битови отпадъци 50 000 умножено по 1,38 и разделено на 1000 (1,38 промила), т.е. 69 лева, а според предложението ще плащате 115,50 лева. Напомням, че има възможност да се плаща такса смет и по друг начин – чрез такса за използван съд за отпадъци.

Как се пресмята таксата за битови отпадъци?

Община Русе продължава да използва като основа за пресмятане на таксата данъчната оценка на имота. Очевидно е, че тя няма нищо общо с количеството отпадъци от имота. Законът въвежда принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците, като провъзгласява, че **количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци**. Тази идея може да се реализира чрез:

- индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товарносимост;
- количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
- брой ползватели на услугата в имота.

Може ли да се намали таксата за битови отпадъци?

За да се намали таксата за битови отпадъци трябва или да се намали общият размер на разходите посочен в план-сметката, или да се увеличи сумата привлечена от други източници, или и двете.

За да се намали общият размер на разходите трябва да се направи задълбочен анализ на структурата им, да се открият всички резерви и потърсят нестандартни решения. Например, в план-сметката са предвидени разходи 427 845 лева за контрол на дейностите, свързани с предотвратяване изхвърлянето на битови отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, както и организиране на почистването им. Ако се вземат подходящи мерки за предотвратяване на такива сметища, то този разход може да бъде значително намален. От друга страна населението на Русе постоянно намалява, следователно обемът на битовите отпадъци намалява, а това би трябвало да води до намаляване на общите разходи. Според Закона за публичните финанси, парите на данъкоплатците трябва да се управляват при спазване на принципите на икономичност, ефикасност и ефективност.

За да се увеличат приходите от други източници трябва да се положат повече усилия и да се търсят нови стратегически решения. Например, в план-сметката предвижданият размер на „Приходи на общината от оползотворяване на битови отпадъци“ е 0 (нула). Толкова е и размерът на „Приходи от глоби и имуществени санкции“. Очевидно и двете числа може да бъдат много по – големи от нула и така да се стигне до намаляване на таксата смет за гражданите.

Трябва ли да се увеличи таксата за битови отпадъци?

Най – често срещаната теза в подкрепа на увеличаването на таксата е, че така се освобождават други средства на общината (разбира се събрани от същите граждани) за повече капиталови разходи. Напомням, че капиталови разходи, например за ремонт на улици или строителство на спортна зала на училище, могат да се осигуряват по различни

програма от различни министерства, а от тази година, Законът за държавния бюджет даде възможност на общини като Русе са използват до 50 000 000 лева за подобни цели. Разбира се намирането на пари от такива източници иска усилия, много усилия, а вдигането на таксата за битови отпадъци става с едно гласуване за 5 минути.

Увеличаването на такса смет с 4 – 5 % годишно може да бъде естествен процес и русенци биха подкрепили новите разходи, ако срещу по – голямата сума стои гаранция за по – качествена услуга, например че:

- Ще бъдат осигурени достатъчно съдове за съхраняване на битовите отпадъци и около тях ще бъде винаги чисто.
- Ще се осигури редовно събиране на битовите отпадъци.
- Ще се почистват качествено тротоарите, площадите, алеите, парковете и другите територии.
- Ще се поддържат в добро състояние тревните площи и растителността.
- Ще се мият улиците поне веднъж месечно извън зимния сезон.

Русенци могат сами да преценят дали да вярват или не, че това ще се случи.

Сегашните и предложените промили за пресмятане на таксата за битови отпадъци за жилищните имоти във всички населени места в община Русе са показани в приложената таблица.

Населено място	Общ промил за жилищни имоти за 2024 г.	Общ промил за жилищни имоти за 2025 г. (проект)
Русе	1.38	2.31
Червена вода	3.45	6.34
Мартен	5.64	7.08
Ново село	8.05	8.25
Сандрово	5.75	10.00
Тетово	6.56	10.59
Басарбово	6.90	11.06
Семерджиево	7.94	11.11
Николово	4.72	11.44
Бъзън	7.71	11.23
Просена	15.18	20.75
Долно Абланово	14.72	26.27
Хотанца	15.18	25.00
Ястребово	15.18	25.00
Долно Абланово	14.72	26.27